

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 407/2014-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. júla 2014 predbežne prerokoval sťažnosti Ing. R. L., a Ing. M. H., zastúpených advokátom JUDr. Jánom Garajom, Advokátska kancelária, Floriánova 2, Prešov, vo veci namietaného porušenia čl. 1 a čl. 2 ods. 2 v spojení s namietaným porušením ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 To 7/2012 zo 16. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosť Ing. R. L. vedenú pod sp. zn. Rvp 16527/2013 a sťažnosť Ing. M. H. vedenú pod sp. zn. Rvp 16528/2013 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. III. ÚS 407/2014.

2. Sťažnosti Ing. R. L. a Ing. M. H. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 14. júna 2013 doručené sťažnosti Ing. R. L., a Ing. M. H. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia čl. 1 a čl. 2 ods. 2 v spojení s namietaným porušením ich základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 To/7/2012 zo 16. apríla 2013.

Z obsahu predložených sťažností vyplýva, že sťažovatelia boli rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 T 7/2004 z 11. mája 2012 uznaní vinnými zo spáchania pokračovacieho trestného činu podvodu podľa § 250 ods. 1 a 4 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) spáchaného v spolupáchateľstve s ďalšími odsúdenými, a to v jednočinnom súbehu s pokračovacím trestným činom zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a) a ods. 2 písm. a) a c) Trestného zákona, za čo im bol uložený úhrný trest odňatia slobody v trvaní štyroch rokov.

Predmetný rozsudok napadli sťažovatelia odvolaním, ktoré najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 4 To/7/2012 zo 16. apríla 2013 zamietol ako nedôvodné podľa § 256 zákona č. 141/1961 Zb. zákon o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení neskorších predpisov.

Sťažovatelia v sťažnosti namietajú, že označeným rozsudkom najvyššieho súdu došlo k porušeniu čl. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy v spojení s porušením ich základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy. Svoje námietky sťažovatelia opierajú o túto argumentáciu: *«Porušovateľ práv dospel v rozsudku zo dňa 16.04.2013, sp. zn.: 4To/7/2012 k záveru, že skutkové závery Krajského súdu v Košiciach v rozsudku zo dňa 11.05.2012, sp. zn.: 3T/7/2004 sú správne a v celom rozsahu si ich osvojil. Nemal*

pochybnosti o tom, že sťažovateľ a ďalší obžalovaní sa dopustili skutkov pod bodmi 1-4 napadnutého rozsudku.

Sťažovateľ má za to, že skutočnosti, z ktorých súd pri uznaní viny vychádzal nie sú podložené žiadnymi priamymi dôkazmi. Z rozsudku súdu prvého stupňa zo dňa 11.05.2012, ktorý bol potvrdený rozsudkom porušovateľa práva zo dňa 16.04.2013 nevyplývajú žiadne dôkazy, ktoré by bez akýchkoľvek pochybností preukazovali, že by sťažovateľ predmetné skutky spáchal a že sú trestnými činmi. Sťažovateľ má za to, že prvostupňový súd v odôvodnení rozsudku len obširnejšie popísal skutkový dej a to výsluchy svedkov, ako aj vykonané dôkazy, no z hľadiska zmenenej úvahy oproti predošlému oslobodzujúcemu rozsudku zo dňa 03.02.2010 nijakým spôsobom bližšie neodôvodnil, prečo vyhodnotil skutkovú a právnu situáciu tak, že uznal sťažovateľa vinným na rozdiel od predchádzajúceho oslobodzujúceho rozsudku. Takéto rozhodnutie považuje sťažovateľ za arbitrárne a poukazuje na to, že „obsahom základného práva na súdnu ochranu, podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania, ako aj iného zainteresovaného subjektu na rozhodnutie, ktorého dôvody sú zjavné a zreteľné, pretože práve odôvodnenie rozhodnutia je zárukou toho, že výkon spravodlivosti nebude arbitrárny“ (I. ÚS 117/07).»

V kontexte uvedeného predkladajú sťažovatelia v podanej sťažnosti podrobnú argumentáciu nadväzujúcu na skutkové okolnosti ich trestnej veci.

Sťažovatelia ako ďalší nedostatok označeného rozsudku najvyššieho súdu prezentujú absenciu riadneho odôvodnenia rozhodnutia, kde uvádzajú: „Okrem uvedeného sťažovateľ poukazuje na ďalšie nedostatky rozsudku porušovateľa práva spočívajúce v jeho odôvodnení. Na verejnom zasadnutí v konaní o odvolaní dňa 16.04.2013 predložil obhajca ods. J. Š. uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp.zn.: 7To/83/2010 zo dňa 8.12.2010, ktorým Krajský súd v Košiciach zrušil rozsudok Okresného súdu Košice II, sp.zn.: 2T/109/2009, v ktorej sa prejednáva trestná vec proti Z. P., ktoré však porušovateľ práva vôbec nevzal vo svojom rozhodnutí do úvahy.“

Sťažovatelia porušenie svojich práv vidia aj v postupe konajúcich súdov, ktoré pri určení výšky trestu podľa ich názoru náležite nezohľadnili okolnosť neprimeranej doby trestného konania. Sťažovatelia na tomto mieste argumentujú: „Sťažovateľ dospel k záveru, že dĺžka konania, ktorá s prihliadnutím na obťažnosť veci, postoj obvineného k trestnému

stíhaníu a procesný postup orgánov činných v trestnom konaní výrazne a neprímerane presahuje dĺžku konania v porovnateľných veciach je takou okolnosťou prípadu, ktorá odôvodňuje pri ukladaní trestu použiť mimoriadne zmierňovacie ustanovenie podľa § 40 ods. 1 Tr. zák., účinného do 1. januára 2006 (§ 39 ods. 1 Tr. zák.) a uloženie trestu odňatia slobody pod dolnú hranicu trestu ustanoveného týmto zákonom s obmedzením uvedeným v ustanovení § 40 ods. 4 Tr. zák. účinného do 1. januára 2006 (§ 39 ods. 3 Tr. Zák.).

Krajský súd v Košiciach ako prvostupňový súd a ani porušovateľ práv sa takýmito úvahami vôbec neriadil, aj keď z obsahu spisu je bez akýchkoľvek pochybností zrejmé, že výraznou mierou participoval na tejto dĺžke konania, ktorá je vzhľadom na povahu a obtiažnosť posudzovanej trestnej veci jednoznačne neprímeraná.“

Sťažovatelia poukazujú na celkovú dobu trvania trestného konania, ktoré podľa ich vyjadrenia trvalo takmer štrnásť rokov, formulujú aj námietku porušenia svojho základného práva na prekorenie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovatelia ústavnému súdu navrhujú, aby v ich veci rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie čl. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy v spojení s porušením ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, ako aj ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4 To 7/2012 zo 16. apríla 2013, označený rozsudok zrušil, vrátil vec najvyššiemu súdu na nové konanie a priznal im tiež náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

1. Podľa § 31a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevylučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“).

Podľa § 112 ods. 1 OSP v záujme hospodárnosti konania môže súd spojiť na spoločné konanie veci, ktoré sa u neho začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých účastníkov.

Zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, v súlade s citovaným ustanovením § 31a uvedeného zákona je však možné v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane ustanovenie § 112 ods. 1 OSP.

S prihliadnutím na obsah sťažností vedených ústavným súdom pod spisovými značkami uvedenými v bode 1 výroku tohto uznesenia a z tohto obsahu vyplývajúcu právnu a skutkovú súvislosť predložených sťažností rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto uznesenia.

2. K námietke porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia ústavný súd môže odmietnuť aj sťažnosť, ktorá je zjavne neopodstatnená.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, alebo z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 92/04, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 221/05).

Účelom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03).

Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je teda požiadavka smerovania sťažnosti proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza z princípu, podľa ktorého sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok slúžiaci na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní základných práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05, III. ÚS 355/2012). Ústavný súd preto v rámci svojej rozhodovacej činnosti (napr. IV. ÚS 61/03, IV. ÚS 26/07, III. ÚS 41/07, II. ÚS 46/07, I. ÚS 96/07, II. ÚS 214/08) prezentuje už ustálený záver, že základnému právu na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa poskytuje ochrana len vtedy, ak bola sťažnosť ústavnému súdu predložená v čase, keď k namietanému porušeniu označeného základného práva došlo alebo porušenie v tomto čase ešte trvalo.

Z obsahu sťažnosti jasne vyplýva, že konanie vedené pred najvyšším súdom ako súdom odvolacím bolo v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu (14. júna 2013) právoplatne skončené, a to k dátumu prijatia rozsudku najvyššieho súdu, teda k 16. aprílu 2013.

Sťažovatelia sa teda so svojou sťažnosťou na ústavný súd obrátili v čase, keď už tento prostriedok nápravy nebol objektívne spôsobilý splniť svoj účel.

Vzhľadom na uvedené bolo potrebné sťažnosť sťažovateľov v časti námietky porušenia čl. 48 ods. 2 ústavy odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

3. K námietke porušenia čl. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy v spojení s námietkou porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy

Aj keď sťažovatelia ústavný súd o uplatnení ochrany svojich práv prostredníctvom mimoriadneho opravného prostriedku – dovolania neinformovali, ústavný súd v súčinnosti s najvyšším súdom označenú okolnosť overil a zistil, že sťažovatelia podali proti uvedenému rozsudku najvyššieho súdu dovolanie. Ku dňu rozhodovania o sťažnosti nebolo o podanom dovolaní rozhodnuté.

Z princípu subsidiarity ako jedného zo základných pojmových znakov právomoci ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ochranu pred ústavným súdom nemožno využiť súčasne alebo pred inými prostriedkami nápravy, ktoré má sťažovateľ k dispozícii, ale že sťažnosť je prípustná iba vtedy, ak napriek vyčerpaniu všetkých prípustných právnych možností nápravy naďalej dochádza k porušovaniu základných práv alebo slobôd sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 21/02).

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05).

Zistená skutočnosť podania dovolania proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu sťažovateľmi vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach

porušenia označeného základného práva, ak je zrejmé, že sťažovatelia podali dovolanie, pričom v čase rozhodovania ústavného súdu nie je dovolacie konanie skončené. Sťažnosti museli byť preto v tejto časti odmietnuté pre ich predčasnosť, pretože o ochrane označeného práva, ktorého porušenie namietajú (v spojení s ďalšími označenými článkami ústavy), bude vo vzťahu k rozsudku odvolacieho súdu rozhodovať súd dovolací.

Súbežné podanie dovolania a sťažnosti na ústavnom súde navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity síce vylučuje právomoc ústavného súdu, ale iba v čase do rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje...

Ústavný súd preto zaujal názor (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 358/09), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti na ústavnom súde je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

Ústavný súd sa však v daných okolnostiach musel zaoberať aj úvahou, aké dôsledky bude mať pre sťažovateľov prípadné posúdenie dovolania najvyšším súdom ako dovolania neprípustného. Pre tento prípad ústavný súd majúci na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy konštatuje, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní bude sťažovateľom lehota na podanie sťažnosti ústavnému súde považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu (porovnaj tiež rozsudok ESĽP z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54).

A contrario potom platí, že v prípade vecného posúdenia a rozhodnutia najvyšším súdom o dovolaní budú mať sťažovatelia k dispozícii už iba podanie sťažnosti ústavnému súde týkajúcej sa tohto rozhodnutia za obvyklých podmienok.

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou v tejto časti meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

O ďalších návrhoch sťažovateľov formulovaných v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, náhrada trov konania) a o navrhnutom odklade vykonateľnosti napadnutého rozsudku najvyššieho súdu z dôvodu odmietnutia sťažností nebolo potrebné rozhodnúť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júla 2014